

Απόστολος Πιερρής

Για τα Κάρνεια

Τον τρίτο μήνα του Θέρους, περίοδος Αυγούστου – Σεπτεμβρίου, από τις 9 μέχρι τις 16, η Σπάρτη εόρταζε τα Κάρνεια προς λατρεία του Καρνείου Απόλλωνος.

[Για τα Κάρνεια δείτε τις μελέτες μου:

- 1/ «Κάρνεια Ιερομηνιακά»,
 - 2/ «Ολυμπία και Σπάρτη: Ιδέα και Πραγματικότητα της Δωρικής Ουσίας του Ελληνισμού»,
 - 3/ «Για τα Κάρνεια»,
- στον ιστότοπο του Ινστιτούτου, τμήμα Research Projects, κατηγορία «Δωρικές μελέτες»].

Θα γιορτάσουμε τα Κάρνεια φέτος συμποσιαζόμενοι την Τετάρτη, που πέφτει και η πανσέληνος (7ω 21' 55").

Η συζήτησή μας θα περιστραφεί γύρω από την μεταμόρφωση μιας προϋπάρχουσας αγροτικής λατρείας της γονιμότητας, φυτών (τρύγος) και ζώων (κρίος), σε Απολλώνια εορτή του κάλλους κατά το Δωρικό κυρίαρχο βίωμα. Η εποχή του έτους σηματοδοτεί την ωρίμανση των σταφυλών και τον οργασμό των κριών.

Ο τύπος και η λογική της μετουσίωσης της λατρείας φαίνεται στις μεγάλες γιορτές της Σπάρτης προς Απόλλωνα το καλοκαίρι.

Το "τί" γιορτάζουμε είναι λίγο πολύ πανανθρώπινο, έχει να κάνει με την κοινή φύση. Το "πώς" το γιορτάζουμε όμως είναι θέμα πολιτισμικού προσδιορισμού.

Αρχετυπικό παράδειγμα πάλι από την Σπάρτη.

Μετά την αποφασιστική και συντριπτική νίκη στον Α' Μεσσηνιακό πόλεμο (τέλος 723 π. Χ.), η Σπάρτη θριαμβεύει και σε Αργείο πόλεμο στην Θυρεατική (εμβληματική μάχη της Θυρέας, βόρεια της Κυνουρίας, 718 π. Χ.).

Μερικές δεκαετίες μετά, και ενώ η Σπάρτη "πετάει" στήνοντας τον τρίτο κοσμοϊστορικό άξονα της ανθρώπινης ύπαρξης και δημιουργώντας τις καθοριστικές μορφές που εκφράζουν την Καινή Διαθήκη θεού και ανθρώπου, μετουσιώνει γιορτές γονιμότητας και ευφορίας αφ' ενός, πολεμικής αρετής και νίκης αφ' ετέρου, σε επι-φάνειες κάλλους κατά το "τέλος" του νέου θεού, το Δωρικό πνεύμα στον Απόλλωνα.

Έτσι, και ενώ διαρκεί ο Β' Μεσσηνιακός πόλεμος, τα Κάρνεια του Μεγάλου Κριού μεταμορφώνονται σε γυμνικούς και μουσικούς (ποίηση, μουσική, χορός) αγώνες - πρώτη σύσταση της νέας μορφής 676 π. Χ. με πρώτο νικητή στους μουσικούς αγώνες τον Τέρπανδρο, ιδρυτή της "πρώτης κατάστασης" της Ελληνικής μουσικής.

Λίγα χρόνια μετά, όταν η Σπάρτη είναι απασχολημένη με τον πόλεμο στα τελευταία στάδιά του, έχοντας απέναντί της μια ευρεία φανερή και σιωπηλή συμμαχία Πελοποννησίων που υποστηρίζουν τους στριμωγμένους Μεσσήνιους (κατακλεισμένους στο τελευταίο οχυρό τους στην Είρα απέναντι από την Φιγάλεια), οι Αργείοι νικούν τους Λακεδαιμόνιους σε μάχη στις Υσιές (669 π. Χ.), βόρεια, στον παλιό δρόμο από Άργος προς Τεγέα. Ήταν μια περιστασιακή ατυχία για την Σπάρτη, και τίποτα παραπάνω. Τον επόμενο χρόνο (668 π. Χ., χρονολόγιο Παυσανία) η Σπάρτη τελειώνει οριστικά με το Μεσσηνιακό πρόβλημα (ξαναεμφανίζεται

μετά 300 χρόνια), - και εγκαθιδρύει την άτυπη ηγεμονία του Ελλαδικού χώρου.

Και πως εορτάζει τις νίκες και τους θριάμβους; Θεσπίζει τις Γυμνοπαιδιές! (665 π. Χ.) - εις ανάμνηση της Θυρεατικής νίκης του 718.

Με τις Γυμνοπαιδιές και τους Θυρεατικούς παίδες, συνδέεται άρρηκτα η "δεύτερη κατάσταση" της Ελληνικής μουσικής, με τον Θάλητα τον Γορτύνιο (Κρήτα), τον Ξενόδαμο τον Κυθήριο, τον Ξενοκρίτο τον Λοκρό, τον Πολύμνηστο τον Κολοφώνιο, τον Σακάδα τον Αργείο. Συναρτάται επίσης η εξέλιξη της Λακεδαιμόνιας γλυπτικής, με την μετάβαση στην μνημειακή πλαστική.

30 Αυγούστου 2020